

VANMAKT SOM FÖRLORAD VÄRDIGHET

Syftet med studien var att beskriva och belysa innebörden av fenomenet vanmakt som det visar sig i samspelet mellan vårdpersonal och patient. Ohälsa ökar risken för vanmakt. Vid ett övermäktigt lidande kan människan bli emotionellt otillgänglig som en överlevnadsreaktion. Bemötandet i vården kan i sig öka patientens sårbarhet. Vid vanmakt kan lidandet innebära att hälsoprocessen avstannar helt. I studien visade sig vanmakt inte vara enbart en enstaka händelse, situation eller känsla utan en mångdimensionell process som speglades och förstärktes det mellanmänniska samspelet.

En vård som kallas för evidensbaserad behöver synliggöra att vårdandet är verkligt, dvs. tangerar det som händer i den kliniska verkligheten. Den ”bästa evidensen” kan definieras som det bästa för patienten. Patientens upplevelse av vanmakt i samband med vård och ohälsa är ett tabubelagt och laddat ämne. Något som inte diskuteras öppet blir lätt ett hinder för reflektion och förändring med ny kunskapa och kvalitetsutveckling.

Tolkningen av resultatet tyder på när det förväntande vårdandet uteblir i samband med det ofrivilliga livshotet kan det innebära existentiell och själslig vanmakt. Skeendet färgas av betraktarens öga och skiftar beroende på eget och andras förhållningssätt till hälsa, lidande och vårdande. Processen speglas och förstärks med sig själv och andra i vården. Hur vanmakt kan utvecklas framträder i skillnaden mellan patients förväntningar och behov och hur det faktiskt blir i verkligheten. En vård utan den vårdande dimensionen upplevs ofta traumatiskt som hot om förlust av liv, värde och värdighet. Vårdlidande skapar ambivalens. Att öppet ifrågasätta det som sker kräver mod och kraft då alternativa hjälpare saknas.

Mitt motiv till val av forskningsfråga handlar om eget intresse för salutogenes, empowerment, livskraft, återhämtning och positiva faktorer som främjar hälsa. Valet blev därför dess motsats – något som kan hindra återhämtning.

Studien finns i sin helhet för den som vill läsa mer www.esh/se

Hannele Karlsson 2011-02-12